

*בס"ד

אהבה לרעך ומקום לכולם

שבת פרשת כי תצא י"א אלול תשע"ד

פרשת "כי תצא" היא הפרשה עם מספר המצוות הגדול ביותר. לפי ספר החנוך יש בפרשה 74 מצוות: 27 עשה, 47 לא תעשה. מגוון המצוות רב הוא. יש מצוות בין אדם למקום, בין אדם לבין הטבע. הדגש בפרשה הוא על מצוות בין אדם לחברו: דיני מלחמה, דיני משפחה ודיני צדק חברתי: מצוות של **נגישות ורגישות**. אוצר המצוות פותח בפנינו הזדמנות לעיון מעמיק במצוות התורה ובהבנתן - "להעיר לבנו ולזרז עצמנו בהן".

השנה, שבת פרשת כי תצא יוצאת ב"א אלול – בחודש התשובה. אנחנו מזמינים אתכם ואת הקהילות שלכם להשתתף בשבת מיוחדת בארץ ובעולם: שבת אהבה לרעך ומקום לכולם

עמותת "מקום לכולם- קידום שילוב בקהילה" פועלת לקידום חברה נגישה באמצעות תוכנית מנהיגות צעירה בשירות לאומי לצעירים עם מוגבלויות. הצעירים מדריכים תוכניות חינוכיות בבתי ספר בנושא נגישות והכלה. אנו מאמינים שנגישות איננה מילה הקשורה רק לאנשים עם מוגבלויות אלא מילה שמתארת שפה ודרך התייחסות שנכונה עבור כולם. שני ערכים עוברים כחוט השני בסדנאות ובתוכניות שאנו מעבירים: ראיית המרחב דרך עיניו של אדם אחר, והיכולת ללמוד ולקבל מכל אדם. הערכים הללו גלומים בפסוקים דוגמת: "לא-תקלל חרש וְלִפְנֵי עֹר לא תִתֵּן מְכַשֵׁל וְיִרְאֵת מֵאֲלֵהֶיךָ אֲנִי ה'", ובאמרות חז"ל רבות "איזהו חכם הלמד מכל אדם", "איזהו מכובד המכבד את הבריות", "אל תסתכל בקנקן אלא במה שיש בו" ועוד. ניתן לראות את הערכים הללו במקור הבא:

ספרא קדושים ד:יב

"ואהבת לרעך כמוך". רבי עקיבא אומר: זה כלל גדול בתורה. בן עזאי אומר: "זה ספר תולדות אדם" כלל גדול מזה."

"ואהבת לרעך כמוך": אמירה שמבטאת את היכולת לראות את המרחב דרך העיניים של מישהו אחר, להתחשב בצרכיו כפי שהיית רוצה שיתחשבו בצרכיך. "זה ספר תולדות אדם": הסתכלות שהיא מעבר למגבלה, הסתכלות על האדם שעומד מולך כאדם שנברא בצלם, כספר שניתן ללמוד ממנו, כאדם שיש מאחוריו תולדות חיים שלמים. כמכלול של יכולות וקשיים.

בפרשת כי תצא, עם מצוות כה רבות בין אדם לחברו, ראוי להדגיש את ערך הנגישות במובנו הרחב ואף במובנו המוכר יותר.

אנו מציעים שהדברים יבואו לידי ביטוי בדרכים הבאות:

- (א) בדרשת הרב
- (ב) בבית מדרש משפחתי
- (ג) בשבתון עם קהילה אחרת.
- (ד) הקמה של וועדת נגישות בבית הכנסת שתדון בדרכים שבהן ניתן להנגיש את בית הכנסת ואת הקהילה. (רשימה של אמצעים להנגשת בית הכנסת והקהילה מצורפים בעלון זה).

כמובן, כל קהילה מוזמנת לבנות את תכנית השבת לפי האופי שלה. להלן כמה וכמה המלצות וקווי מתאר לעורר מודעות לנגישות ולצרכי אחרים.

פילוסופיה של המצוות:

בשל העובדה שפרשה זו עוסקת בכל כך הרבה מצוות, ניתן לדבר על הפילוסופיה של המצוות. מוצעים כאן מספר כיוונים:

משנה מכות ג:טז:

רבי חנניא בן עקשיא אומר רצה הקדוש ברוך הוא לזכות את ישראל. לפיכך הרבה להם תורה ומצות. שנאמר (ישעיה מב) ה' חפץ למען צדקו יגדיל תורה ויאדיר.

האריז"ל:

קודם שמתחיל להתפלל אומר: הריני מקבל על עצמי מצות עשה של ואהבת לרעה כמוך. "וצריך לקבל עליו מצות עשה של ואהבת לרעה כמוך כי על ידי זה יהיה תפילתו כלולה מכל ישראל ובפרט אהבת חברים, וצריך כל אחד לכלול עצמו כי הוא אבר אחד מן החברים, ואם יש חבר בצרה יתפלל עליו, או בחולה ובצער חס ושלום, ישתתף בצערו. וגם צריך לומר כל פרטי הוידוים אף שאין בו, על כן צריך לומר בלשון רבים חטאנו לא חטאתי כי כל ישראל גוף אחד בסוד אדם, כי זה הסוד של ערבות של הנשמות".

(ברי שפר הכוונות להאריז"ל, בעטרת זקנים (נושא כלים על השולחן ערוך) אורח חיים סימן א' סעיף ג')

ספר החינוך מצות לא תעשה כ במהדורת מוסד הרב קוק (במהדורת אשכול מצוה טז) -
"שלא לשבור עצם מן הפסח" מפרט אחד מעקרונותיו החינוכיים:

...ועתה בני, אם בינה שמעה זאת, והטה אזנך ושמע, אלמדך להועיל בתורה ובמצות. דע, כי האדם נפעל כפי פעולותיו, ולבו וכל מחשבותיו תמיד אחר מעשיו שהוא עוסק בהם אם טוב ואם רע. ואפלו רשע גמור בלבבו וכל יצר מחשבות לבו רק רע כל היום, אם יערה רוחו וישים השתדלותו ועסקו בהתמדה בתורה ובמצות, ואפילו שלא לשם שמים, מיד ינטה אל הטוב, ומתוך שלא לשמה בא לשמה. ובכח מעשיו ימית היצר הרע, כי אחרי הפעלות נמשכים הלבבות. ואפלו אם יהיה אדם צדיק גמור ולבבו ישר ותמים, חפץ בתורה ובמצות, אם אולי יעסק תמיד בדברים של דפי, כאלו תאמר דרך משל שהכריחו המלך ומנהו באמנות רעה, באמת אם כל עסקו תמיד כל היום בואתה אמנות, ישוב לזמן מן הזמנים מצדקת לבו להיות רשע גמור, כי ידוע הדבר ואמת שכל האדם נפעל כפי פעולותיו, כמו שאמרנו. ועל כן אמרו חכמים ז"ל: רצה הקב"ה לזכות את ישראל, לפיכך הרבה להם תורה ומצות, כדי להתפיס בהן כל מחשבותינו ולהיות בהן כל עסקינו להיטיב לנו באחריתנו. כי מתוך הפעלות הטובות אנחנו נפעלים להיות טובים וזוכים לחיי עד. ורמזו ז"ל על זה, באמרם (מנחות מ"ג ב'): כל מי שיש לו מזוזה בפתחו וציצית בבגדו ותפלין בראשו, מבטח לו שלא יחטא, לפי שאלו מצות תמידיות, ונפעל בהן תמיד. לכן אתה ראה גם ראה, מה מלאכתך ועסקך, כי אחריהם תמשך ואתה לא תמשכם.

הרב עדין אבן ישראל שטיינזלץ: מאמר על המצוות בפרשת כי תצא של "דורשים סמוכים" (המאמר מופיע באתר ישיבת מקור חיים),

<http://makor-c.org/content.asp?pageid=411>

להלן דוגמאות למספר מצוות שניתן לעסוק בהן ואף לקשר אותן לנושא הנגישות:

1. מצוות מעקה:

דברים כב, ח: כי תבנה בית חדש ועשית מעקה לגגך ולא תשים דמים בביתך כי-יפל הנפל ממנו:
ספר החינוך מצות עשה תקלח "מעקה", מצות לא תעשה תקסז "שלא להניח מכשול"
במהדורת מוסד הרב קוק (במהדורת אשכול מצוות תקמו-תקמז):

להסיר המכשולים והנגפים מכל משכנותינו, ועל זה נאמר (דברים כב ח) ועשית מעקה לגגך. והענין הוא שנבנה קיר סביב הגגות וסביב הבורות והשיחין ודומיהן, כדי שלא תכשל בריה לפל

בהם או מהם, ובכלל מצוה זו, לבנות ולתקן כל כתל וכל גדר שיהיה קרוב לבוא תקלה ממנו, וזה שהזכיר הכתוב לגגך דבר הכתוב בהווה ולשון ספרי ועשית מעקה מצות עשה. (עי' ספהמ"צ להרמב"ם עשה קפד).

משרשי המצוה. לפי שעם היות השם ברוך הוא משגיח בפרטי בני אדם ויודע כל מעשיהם, וכל אשר יקרה להם טוב או רע בגזרתו ובמצותו, לפי זכותו או חיובו. וכענין שאמרו זכרונם לברכה (חולין ז, ב), אין אדם נוקף אצבעו מלמטה אלא אם כן מכריזין עליו מלמעלה, אף על פי כן צריך האדם לשמר עצמו מן המקרים הנהוגים בעולם, כי האל ברא עולמו ובנאו על יסודות עמודי הטבע, וגזר שתהיה האש שורפת והמים מכבין הלהבה, וכמו כן יחייב הטבע, שאם תפל אבן גדולה על ראש איש שתצץ את מחו, או אם יפל האדם מראש הגג הגבוה לארץ שימות, והוא ברוך הוא חנן גופות בני אדם ויפח בהם נשמת חיים בעלת דעת, לשמר הגוף מכל פגע, ונתן שניהם, הנפש וגופה בתוך גלגל היסודות, והמה ינהגום ויפעלו במ פעלות, ואחר שהאל שעבד גוף האדם לטבע, כי כן חיבה חכמתו מצד שהוא בעל חמר צוהו לשמר מן המקרה, כי הטבע שהוא מסור בידו יעשה פעולתו עליו אם לא ישמר ממנו.

ונוהגת מצוה זו בכל מקום ובכל זמן בזכרים ונקבות, והעובר על זה ומניח גגו או בורו בלא מעקה בטל עשה זה, וגם עבר על לאו דלא תשים דמים בביתך, כמו שנכתב בסדר זה (מצוה תקמז) בעזרת השם.

נגישות: אפשרות הגעה למקום, תנועה והתמצאות בו. שימוש והנאה משירות, קבלת מידע הניתן או המופק במסגרת מקום או שירות או בקשר אליהם, שימוש בתקניהם והשתתפות בתכניות ובפעילויות המתקיימות בהם, והכול באופן שוויוני, מכובד, עצמאי ובטיחותי. (מתוך חוק שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלויות, תשס"ה, 2005)

ראוי לחשוב מהם סוגי המכשולים והסכנות שקיימים היום ברשות הרבים וברשות היחיד ומה אנו יכולים לעשות למנוע מכשולים אלו. מן הראוי ללכת צעד נוסף ולחשוב כיצד אנו יכולים ליצור דרך שהיא לא רק בטוחה לכולם אלא מאפשרת עצמאות, כבוד, ושוויון לכולם.

מי זקוק לנגישות?

תוספתא בבא קמא פרק ב"י :

המסקל נוטל מתוך שדהו ונותן לרשות הרבים ובא אחר והוזק בהן הרי זה חייב אע"פ שאמרו הרי הוא כמסקל מתוך שאינו שלו ונותן לתוך שלו מעשה באחד שהיה מסקל מתוך שדהו ונותן לרשות

הרבים היה חסיד אחד רודפו אמר לו מפני מה אתה מסקל מתוך שאינו שלך ונותן לתוך שלך שחק עליו לאחר זמן נצטרך אותו האיש ומכר את שדהו והיה מהלך באותו מקום ונתקל אמר לא לחנם אמר לי אותו חסיד הרי את מסקל מתוך שאינו שלך ונותן לתוך שלך.

2. מצוות השבת אבידה:

דברים כ"ב, א-ב: לא-תראה את-שור אחיך או את-שיו נדחים והתעלמת מהם השב תשיבם לאחיך: ואם-לא קרוב אחיך אליך ולא ידעתו ואספתו אל-תוך ביתך והיה עמך עד דרש אחיך אתו והשבתו לו:

ספר החינוך מצות עשה תקלה במהדורת מוסד הרב קוק (במהדורת אשכול תקלח) "השבת אבדה", השווה למצוות לא תעשה תקסב: "לא להתעלם מן האבידה" במוסד הרב קוק (במהדורת אשכול תקלט).

שבעים פנים בתורה. מצוות השבת אבדה ולא לא להתעלם, מלמדים לקחים מרכזיים וחשובים. ספר החינוך נותן סיכום הלכתי. ניתן להשתמש בנבואת ישעיה פרק נח, " מבשרך לא תתעלם" כקריש קפיצה ליחסנו לאחרים:

ישעיה פרק נח:

ו הלוא זה צום אבחרהו פתח חרצבות רשע הטר אגדות מוטה ושלח רצוצים חפשים וכל-מוטה תנתקו: ז הלוא פרס לרעב לחמך ועניים מרודים תביא בית כן-תראה ערם וכסיתו ומבשרך לא תתעלם: ח אז יבקע פשח אורך וארכתך מהרה תצמח והלך לפניך צדקך כבוד ה' יאספך: .

מעניין ללמוד שהשבת אבדה כוללת "אבדת גופו" דברי הרמב"ם מבהירים את הנושא:

רמב"ם פירוש המשניות נדרים ד:ד:

רפואת נפשו הוא שירפא לגופו ורפואת ממון שירפא בהמתו, ומותר לו להגיד מה שיועיל לבהמתו, ואמנם אסור לו לרפאותה בידיו, ואין זה אסור לחולה עצמו, לפי שהוא מצוה, רוצה לומר חיוב הרופא מן התורה לרפאות חולי ישראל, וזה נכלל בפירוש מה שאמר הפסוק (דברים כב), והשבותו לו, לרפאות את גופו שהוא כשרואה אתו מסוכן ויכול להצילו או בגופו או בממונו או בחמתו."

3. מצוות ליתן שכר שכיר ביומו:

ניתן לערוך השוואה בין:

"לא תעשק שכיר עני ואביון מאחיק או מגרך אשר בארצך בשעריך. ביומו תתן שכרו ולא תבוא עליו השמש כי עני הוא ואליו הוא נשא את נפשו ולא יקרא עליך אל ה' והיה כך חטא." (דברים, כ"ד:טו-טז) **לבין:** "לא תעשק את רעך ולא תגזל לא תלין פעלת שכיר אתך עד בקר." (ויקרא, י"ט, יג).

הגמרא בבא מציעא קי"א: ע"א מרחיבה את העניין:

"כל הכובש שכר שכיר עובר בה' שמות הללו ועשה: משום "בל תעשק את רעך" ומשום "בל תגזול" ומשום "בל תעשק שכיר עני" ומשום "בל תלין" ומשום "ביומו תתן שכרו" ומשום "לא תבא עליו השמש".

אפשר להדגים עם מעשה שהיה:

בין ההולכות אחר מיטתה של הרבנית שך, אשת הגאון הרב אלעזר מנחם שך זצ"ל ראש ישיבת פוניבז', היתה גם האחות אשר טיפלה במסירות ברבנית בימי חוליה. צערה הגדול היה ניכר היטב על פניה, למרות היותה רק עובדת בביתה של הרבנית, זכתה לקשר עמוק איתה ולהתפעל יום אחר יום מאישיותה המיוחדת. בלב כבד חזרה לביתה, תוך הרהורים על הצורך בחיפוש מקום עבודה חדש. דקות מספר לאחר הגעתה לביתה נשמעו נקישות בדלת. כשפתחה את הדלת נדהמה לראות על מפתן ביתה, את הרב שך בכבודו ובעצמו, שבדרך חזרה לביתו לשבת שבעה, נכנס לבית האחות על מנת לשלם לה את שכרה שטרם שולם.

לכל אחד מאתנו יש צרכים התלויים פעמים רבות ברעינו. מרבית העובדים בישראל הם שכירים וגם העצמאיים מחכים לעיתים רבות לתשלום על עבודתם ועסק אף עלול ליפול פעמים רבות כתוצאה מבעיה תזרימית. מי מאתנו לא חש על בשרו את התלות בזולת? היכולת להיות רגיש לצורך של אחרים, לא להתעלם, לראות את הדברים דרך עיניים שלהם אפילו במקרים שבהם קשה לנו לעשות זאת: חמור שנאך, גרושתך, אנשים שמעוררים בנו פחד בשל התנהגויות שלא מוכרות לנו, אפילו האויב שלנו. בפניכם מדרש על שיעור למופת שלימדנו רבי תנחומא:

בראשית רבה לג:ג:

"טוב-ה' לכל ורחמי על-כל-מעשיו" (תהלים קמה:ט) ... רבי תנחומא ורבי אבא בר אבין בשם רב אחא: למחר שנת בצורת באה, והבריות מרחמין אלו על אלו והקב"ה מתמלא עליהן רחמים. בימי ר' תנחומא היו צריכין ישראל לתענית. באו אליו ואמרו לו, "רבי, גזור תענית!" גזר תענית. יום ראשון, יום ב', יום ג' - ולא ירד מטר. בא ודרש להם. אמר להם, "בני, התמלאו רחמים אלו על אלו והקב"ה מתמלא עליכם רחמים." עד שהן מחלקין צדקה לענייהם, ראו אדם אחד נותן מעות לגרושתו. באו אל ר' תנחומא ואמרו לו, "רבי, מה אנו יושבים כאן והעבירה הריהי שם!" אמר להם, "מה ראיתם?" אמרו לו, "ראינו אדם פלוני נותן מעות לגרושתו." שלח אחריהם והביאם לפני הציבור. אמר לו, "מה היא לך זו?" אמר לו, "גרושתי היא." אמר לו, "מפני מה נתת לה מעות?" אמר לו, "רבי, ראיתי אותה בצרה והתמלאתי עליה רחמים." באותה שעה הגביה רבי תנחומא פניו כלפי מעלה ואמר: "רבון על העולמים, מה אם זה שאין לה עליו מזונות ראה אותה בצרה ונתמלא עליה רחמים, אתה, שכתוב בך חנון ורחום, ואנו בני ידידיך בני אברהם יצחק ויעקב, על אחת כמה וכמה שתתמלא עלינו רחמים!" מיד ירדו גשמים ונתקרה העולם. (בראשית רבה לג:ג)

4. מצוות שילוח הקן:

דברים כב:ו : כי יקרא קן-צפור לפניך בדרך בכל-עץ או על-הארץ אפרחים או ביצים והאם רבצת על-האפרחים או על-הביצים לא-תקח האם על-הבנים: ז שלח תשלח את-האם ואת-הבנים תקח-לך למען ייטב לך והארקת ימים :

רבינו בחיי שם:

אם קיימת מצות שלוח הקן תזכה לבנות בית חדש ולעשות מעקה, ותזכה עוד לבגדי צמר ופשתן, לכך סמך לו לא תלבש שעטנז, ותזכה למצות ציצית, לכך סמך לו גדילים תעשה לך, ותזכה לאשה, לכך סמך לו כי יקח איש אשה, והא למדת מתוך סמיכות הפרשיות גם כן שמצוה גוררת מצוה:

עקדת יצחק שער א:

והיות התורה האלהית כך עניינה ברבה ממצותיה הוא מבואר כי יקרא קן צפור וכו' כי תפגע שור אויבך וכו' כי תראה שור שנאך וכו' לא תראה את שור אחיך וכו' לא תחרוש בשור ובחמור וכו' כי תבא בכרם רעך וכו' וזולתם רבו מספר. מהם מיוחדים לעינים ממש ומהם לשאר ההרגשים וכמו שחלקם בעל עמודי גולה ומהם במורגשים. שהתורה בכלם היא זכה וברה ומאירת עיני עורים גם פקחים על כל פרטי המעשים ועל החמרים הנושאים אותם בפגעו בהם יעשה מה שיתכן לעשותו לחיות בו חיי המדיניות חיים נאותים אם בחלק ההוא הפרטי ואם בעינים הרבה עד שכבר יכול זה כל התורה כלה כמו שאמר וראיתם אותו וזכרתם את כל מצות יי' וכו' כי בזה ודאי מה שאמר

(דבר'ו ו') לטוב לנו כל הימים לחיותינו כיום הזה. ובירו' דעירובין פ' בכל מערבין (הל' ב') מפני מה אמר מערבין בחצרות מפני דרכי שלום. ומעשה באחת שהיתה רבובה עם חברתה [פי' מתקוטטת]. שלחה את עירובה ביד בנה נסתיה וגפפתיה ונשקתיה. אתא אמר לאמיה. אמרה הכי רחימת לי מתוך כך עשו שלום הה"ד (משלי ג') דרכיה דרכי נועם וכל נתיבתיה שלום.

רמב"ן דברים כא:ו:

כי יקרא קן צפור לפניך. גם זו מצוה מבוארת מן אותו ואת בנו לא תשחטו ביום אחד (ויקרא כב כח). כי הטעם בשניהם לבלתי היות לנו לב אכזרי ולא נרחם, או שלא יתיר הכתוב לעשות השחתה לעקור המין אע"פ שהתיר השחיטה במין ההוא, והנה ההורג האם והבנים ביום אחד או לוקח אותם בהיות להם דרור לעוף כאלו יכרית המין ההוא:

וכתב הרב במורה הנבוכים (ג מח) כי טעם שלוח הקן וטעם אותו ואת בנו לא תשחטו ביום אחד, כדי להזהיר שלא ישחוט הבן בעיני האם כי יש לבהמות דאגה גדולה בזה, ואין הפרש בין דאגת האדם לדאגת הבהמות על בניהם, כי אהבת האם וחנותה לבני בטנה איננו נמשך אחרי השכל והדבור אבל הוא מפעולת כח המחשבה המצויה בבהמות כאשר היא מצויה באדם. ואם כן, אין עיקר האיסור באותו ואת בנו רק בבנו ואותו, אבל הכל הרחקה. ויותר נכון, בעבור שלא נתאכזר. ואמר הרב ואל תשיב עלי ממאמר החכמים (ברכות לג:): האומר על קן צפור יגיעו רחמין, כי זו אחת משתי סברות, סברת מי שיראה כי אין טעם למצות אלא חפץ הבורא, ואנחנו מחזיקים בסברא השניה שיהיה בכל המצות טעם. והוקשה עליו עוד מה שמצא בב"ר (מד א) וכי מה איכפת לו להקב"ה בין שוחט מן הצואר לשוחט מן העורף, הא לא נתנו המצות אלא לצרף בהם את הבריות שנאמר (משלי ל ה) כל אמרת אלוה צרופה:

וזה הענין שגזר הרב במצות שיש להם טעם, מבואר הוא מאד כי בכל אחד טעם ותועלת ותקון לאדם, מלבד שכרן מאת המצוה בהן יתברך וכבר ארז"ל (סנהדרין כא): מפני מה לא נתגלו טעמי תורה וכו', ודרשו (פסחים ק"ט). ולמכסה עתיק, זה המגלה דברים שכסה עתיק יומין ומאי ניהו טעמי תורה. וכבר דרשו בפרה אדומה (במדב"ר יט ג ד), שאמר שלמה על הכל עמדת, ופרשה של פרה אדומה חקרת ושאלתי ופשפשתי, אמרתי אחכמה והיא רחוקה ממני (קהלת ז כג), ואמר ר' יוסי בר' חנינא אמר לו הקב"ה למשה לך אני מגלה טעם פרה אדומה אבל לאחרים חקה, דכתיב (זכריה יד ו) והיה ביום ההוא לא יהיה אור יקרות וקפאון, יקפאון כתיב, דברים המכוסים מכס בעולם הזה עתידין להיות צפויים לעולם הבא, כהדין סמיא דצפי, דכתיב (ישעיה מב טז) והולכתי עורים בדרך לא ידעו, וכתיב (שם) אלה הדברים עשיתם ולא עזבתם, שכבר עשיתם לר' עקיבא. הנה בארו שאין מניעות טעמי תורה ממנו אלא עורון בשכלנו, ושכבר נתגלה טעם החמורה שבהם לחכמי ישראל, וכאלה רבות בדבריהם, ובתורה ובמקרא דברים רבים מודיעין כן, והרב הזכיר מהן:

אבל אלו ההגדות אשר נתקשו על הרב, כפי דעתי ענין אחר להם, שרצו לומר שאין התועלת במצות להקב"ה בעצמו יתעלה, אבל התועלת באדם עצמו למנוע ממנו נזק או אמונה רעה או מדה מגונה, או לזכור הנסים ונפלאות הבורא יתברך ולדעת את השם. וזהו "לצרף בהן", שיהיו ככסף צרוף, כי הצורף הכסף אין מעשהו בלא טעם, אבל להוציא ממנו כל סיג, וכן המצות להוציא מלבנו כל אמונה רעה ולהודיענו האמת ולזכרו תמיד"...

5. לא לחרוש שור וחמור יחדיו:

דברים כב: י: לא-תִּחְרֹשׁ בְּשׁוֹר-וּבַחֲמֹר יַחְדָּו:

פירוש חזקוני שם:

לא תחרש בשור ובחמר - שהשור מעלה גרה תמיד ואוכל והחמור אינו מעלה גרה נמצא שזה אוכל וזה מתענה וזהו צער בעלי חיים. ד"א לפי שהשור מלך בבהמות ועל דמותו כסא הכבוד והחמור בהמה בזויה אין הזוג נאה. ד"א רחמיו של הקב"ה על כל מעשיו ואין כח החמור כח השור..

יחדו - בצד אחד קשורים להוציא אם קשרם בצד אחר. ורבותינו אמרו הוא הדין לכל שני מינים דילפינן שור שור משבת ואדם מותר בכולם ונסמכה כאן לפי שדבר בענין זריעה למעלה לפיכך סמך לו שעטנז.

פעילות לילדים:

ילדי בית ספר יסודי:

ניתן להדפיס תמונות שמרמזות על המצוות שמנינו לעיל או על מצוות נוספות שמופיעות בפרשה ולהטיל על הילדים לנחש באיזו מצווה מדובר. לאחר מכן ניתן ללמוד שני סיפורים הקשורים לשתי מצוות בפרשה:

תוספתא בבא קמא פרק ב':

המסקל נוטל מתוך שדהו ונותן לרשות הרבים ובא אחר והוזק בהן הרי זה חייב אע"פ שאמרו הרי הוא כמסקל מתוך שאינו שלו ונותן לתוך שלו מעשה באחד שהיה מסקל מתוך שדהו ונותן לרשות הרבים היה חסיד אחד רודפו אמר לו מפני מה אתה מסקל מתוך שאינו שלך ונותן לתוך שלך שחק עליו לאחר זמן נצטרך אותו האיש ומכר את שדהו והיה מהלך באותו מקום ונתקל אמר לא לחנם אמר לי אותו חסיד הרי את מסקל מתוך שאינו שלך ונותן לתוך שלך.

בבא מציעא פ"ה ע"א:

יסורים דרבי - על ידי מעשה באו ועל ידי מעשה הלכו. על ידי מעשה באו מאי היא? דהוא עגלא דהוו קא ממטו ליה לשחיטה, אזל תליא לרישיה בכנפיה דרבי, וקא בכי. אמר ליה: זיל, לכך נוצרת. אמרי: הואיל ולא קא מרחם - ליתו עליה יסורין. ועל ידי מעשה הלכו - יומא חד הוה קא כנשא אמתיה דרבי ביתא, הוה שדיא בני כרכושא וקא כנשא להו, אמר לה: שבקינהו, כתיב (תהלים קמה) ורחמיו על כל מעשיו. אמרו: הואיל ומרחם נרחם עליה.

שני הסיפורים מופיעים בסדרה כה עשו חכמינו של יונכד סגל בכרך ב' עמ' 174 "שלך ושל אחרים" ובכרך א' עמ' 260 "הקב"ה מרחם על הבריות".

פעילות לילדי הגן:

הפעילות תהיה מבוססת על הפירוש של רבינו בחיי שהובא להלן:

רבינו בחיי דברים כ"ב, ו:

אם קיימת מצות שלוח הקן תזכה לבנות בית חדש ולעשות מעקה, ותזכה עוד לבגדי צמר ופשתן, לכך סמך לו לא תלבש שעטנז, ותזכה למצות ציצית, לכך סמך לו גדילים תעשה לך, ותזכה לאשה, לכך סמך לו כי יקח איש אשה, והא למדת מתוך סמיכות הפרשיות גם כן שמצוה גוררת מצוה

כמו בפעילות של ילדי בית הספר ניתן להציג תמונות שונות המרמזות על אחת המצוות בפרשה. לאחר מכן ניתן ללמד את הילדים את השיר "ארץ ישראל שלי יפה וגם פורחת" של המשוררת נעמי שמר. ילדים יעמדו בשורה וכל ילד ייצג בית בשיר, הילדים יקשרו כל בית מהשיר לאחת המצוות בפרשה והילד שעומד יחזיק את התמונה של אותה מצוה.

קישור לשיר:

<http://shironet.mako.co.il/artist?type=lyrics&lang=1&prfid=1743&wrkid=6294>

דוגמאות להנגשה של בית הכנסת והקהילה:

• סידורים בכתב ברייל (בישראל ניתן לרכוש בספריית מסיל"ה בבני ברק, טלפון: 035782095

• סידורים עם כתב גדול לאנשים עם לקות ראייה

- התקנת מערכת הגברה לחזן עבור אנשים עם לקות שמיעה, חשוב גם עבור חברי קהילה והורים של חברי קהילה שאבדו את שמיעתם במהלך השנים (קיימת מערכת באישור מכון צומ"ת)
- הודעות בשפה ברורה ופשוטה השווה לכל נפש ומתאימה גם לאנשים עם לקות קוגניטיבית (מגבלה שכלית) ולקויות שפה
- ניתן להתחיל את הדרשה במשפטים פשוטים וברורים הנגישים גם לאנשים עם לקות קוגניטיבית (מגבלה שכלית) וגם לילדים
- להתקין רמפה בכניסה לעזרת גברים ועזרת נשים. למקום עם מספר קטן של מדרגות אפשר גם לרכוש רמפה ניידת במידה ויש בעיה של היתרי בנייה של רמפה קבועה.
- רמפה מתקפלת לבימת החזן לצורך העלאת אנשים עם כסא גלגלים להיות שליחי ציבור או קוראים בתורה.
- כדאי להזמין דוברים מקרב הקהילה או מחוצה לה, או בני משפחה של ילדים שמתמודדים עם מגבלה מסוימת כדי שיסבירו כיצד ניתן להנגיש ולאפשר להם עצמאות מקסימאלית ומה היחס המכבד והנאות עבור אנשים שמתמודדים עם אותה המגבלה. הדבר חשוב במיוחד בנוגע לאנשים עם מגבלה שאינה נראית לעין שלפעמים יש רתיעה או חוסר הבנה של התנהגותם ולא יודעים כיצד לנהוג עמהם.

לשאלות, ליווי והדרכה ניתן לפנות לעמותת מקום לכולם: info@mlekulam.org.il ובנייד:
0507374432

אנו מזמינים אתכם לשתף אותנו בחוויות וסיפורים מהשבת בדף הפייסבוק של העמותה
בסטטוס שייפתח בעז"ה לצורך זה מיד לאחר השבת:

<https://www.facebook.com/maklekulam>

יהי רצון שנזכה כולנו להגיע לנגישות ולרגישות שבמצוות אלו

ד"ר בריינה יוכבד לוי ונחמה כהן